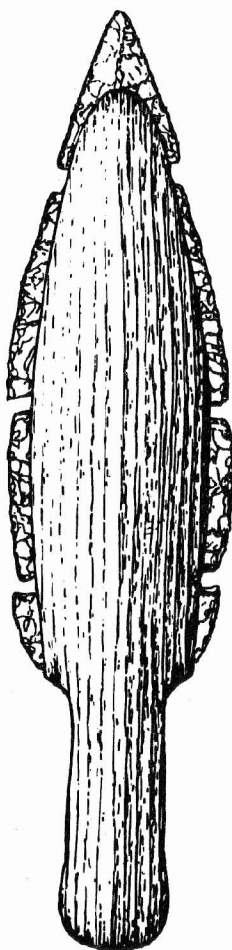

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
1993-1994

ISSN 1211-7250

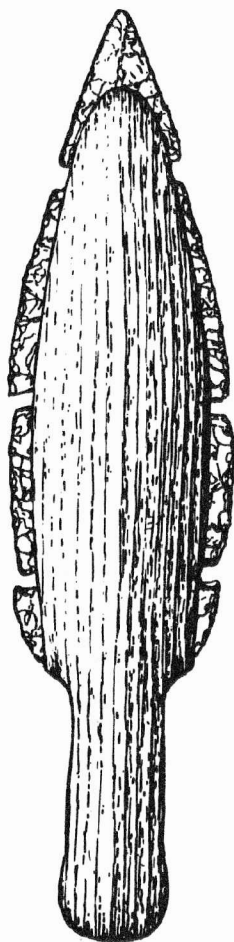

BRNO 1997

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
V BRNĚ

**PŘEHLED VÝZKUMŮ
1993-1994**

ISSN 1211-7250

BRNO 1997

381 ch n. 1992
382

250,-

S 9395458

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1993-1994

Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: ps@isibrno.cz

Odpovědný redaktor: PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc

Redakce a příprava pro tisk: Mgr. Patrik Červák, Mgr. Balázs Komoróczy,
Ing. Petr Škrdla

Na titulním listě: Rekonstrukce skládané dýky z Maref

Tisk: Tiskárna Gloria, Rosice u Brna

Náklad: 400 ks

Publikace neprošla redakční ani jazykovou úpravou

© 1997 by the Authors

All rights reserved

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

Obsah :

STUDIE A KRÁTKÉ ČLÁNKY

A.Přichystal, J.Svoboda	Výroba štípané industrie na sídlišti kultury s moravskou malovanou keramikou v Jezeřanech-Maršovicích	15
P.Kos	Otevřená sídliště mladého paleolitu a neolitu v jižní části Moravského krasu	27
E.Kazdová, L.Šebela, A.Přichystal	Besiedlung des Gebietes von Blučina (Kr. Brno-venkov) durch Träger der Stichbandkeramik	45
P.Škrdla, L.Šebela	Pozdně eneolitické složené dýky na Moravě	77
J.Peška	Nové poznatky c hradisicích z doby popelnicových polí na Pavlovských vrších	87

PŘEHLED VÝZKUMŮ NA MORAVĚ A VE SLEZSKU

PALEOLIT

BRNO-VINOHRADY (okr. Brno-město)	P.Škrdla	97
DOLNÍ VĚSTONICE (okr. Břeclav)	J.Svoboda, P.Škrdla, L.Jarošová	100
DOLNÍ VĚSTONICE (okr. Břeclav)	P.Škrdla	101
DRNOVICE (okr. Vyškov)	J.Svoboda	102
MOKRÁ (okr. Brno-venkov)	P.Škrdla	103
PETŘKOVICE (okr. Ostrava)	J.Svoboda, L.Jarošová	109
VEDROVICE (okr. Znojmo)	Z.Nerudová	110

NEOLIT

BOROTICE (okr. Znojmo)	S. Stuchlík	115
BRNO-LÍŠEŇ (okr. Brno-město)	J. Stuchlíková	115
BULHARY (okr. Břeclav)	E. Klanicová	116
HAVŘICE (okr. Uherské Hradiště)	M. Geisler, J. Kohoutek	117
HOLASOVICE (okr. Opava)	Z. Brachtl	118
LANŽHOT (okr. Břeclav)	E. Klanicová	118
MALHOSTOVICE (okr. Brno-venkov)	J. Doležel	119
MODRÁ (okr. Uherské Hradiště)	M. Geisler	120
OPAVAL-JAKTAŘ (okr. Opava)	Z. Brachtl	120
SMRŽICE (okr. Prostějov)	M.Šmíd	123
VÁVROVICE (okr. Opava)	Z. Brachtl	123
VEVERSKÉ KNÍNICE (okr. Brno-venkov)	J. Doležel	124

E N E O L I T

BRNO-ČERNÁ POLE (okr. Brno-město)	J. Stuchlíková	129
DUBŇANY (okr. Hodonín)	L. Šebela, M. Dočkalová	129
MALHOSTOVICE (okr. Brno-venkov)	J. Doležel	132
NÁMĚŠŤ NA HANĚ (okr. Olomouc)	M. Šmíd	133
POHOŘELICE (okr. Břeclav)	M. Geisler	135
VYŠKOV - MARCHANICE (okr. Vyškov)	B. Mikulková	136

D O B A B R O N Z O V Á

BLUČINA (okr. Brno-venkov)	M. Salaš	141
MARŠOVICE (okr. Znojmo)	P. Vitula	143
NEMOJANY (okr. Vyškov)	B. Mikulková	143
ORLOVICE (okr. Vyškov)	B. Mikulková	144
POLEŠOVICE (okr. Uherské Hradiště)	M. Salaš	145
SLAVKOV (okr. Vyškov)	P. Enderová - A. Štrof	146
TVAROŽNÁ (okr. Brno - venkov)	A. Štrof - M. Bálek	147
TVAROŽNÁ (okr. Brno - venkov)	B. Mikulková	148

D O B A Ž E L E Z N Á

BOHUSLAVICE (okr. Hodonín)	M. Hložek	155
MALÉ HRADISKO (okr. Prostějov)	M. Čížmář	155
STRÁŽOVICE (okr. Hodonín)	M. Hložek	156
VEDROVICE (okr. Znojmo)	P. Vitula	156

D O B A Ř Í M S K Á A S T Ě H O V Á N Í N Á R O D Ů

DRÁSOV (okr. Brno - venkov)	A. Štrof - V. Růžička	161
IVANŤ (okr. Břeclav)	M. Bálek - O. Šedo	161
LULEČ (okr. Vyškov)	B. Mikulková	161
MUŠOV (k.ú. Pasohlávky, okr. Břeclav)	J. Musil	162
MUŠOV (k.ú. Pasohlávky, okr. Břeclav)	P. Červák, B. Komoróczy, J. Musil	169
MUŠOV (k.ú. Pasohlávky, okr. Břeclav)	J. Musil	176
MUŠOV (k.ú. Pasohlávky, okr. Břeclav)	M. Bálek - O. Šedo	176
MUŠOV (k.ú. Pasohlávky, okr. Břeclav)	M. Bálek - O. Šedo	177
PASOHLÁVKY (okr. Břeclav)	M. Bálek - O. Šedo	178
PŘIBICE (okr. Břeclav)	M. Bálek - O. Šedo	178

S T Ř E D O V Ě K A N O V O V Ě K

BLANSKO (okr. Blansko)	A. Štrof	183
BOŘETICE (okr. Břeclav)	E. Klanicová	183

BRNO (okr. Brno-město)	R. Zatloukal	184
BRNO (okr. Brno-město)	R. Zatloukal	184
BRNO (okr. Brno-město)	J. Unger	184
BRNO (okr. Brno-město)	R. Procházka	185
BRNO (okr. Brno-město)	R. Procházka	185
BRNO (okr. Brno-město)	R. Procházka	186
BRNO (okr. Brno-město)	R. Procházka	186
BRNO (okr. Brno-město)	R. Procházka	187
BRNO (okr. Brno-město)	R. Procházka	187
BRNO (okr. Brno-město)	P. Vitula	187
BRNO (okr. Brno-město)	R. Procházka	188
BRNO (okr. Brno-město)	K. Geislerová - R. Procházka	188
BRNO (okr. Brno-město)	M. Geisler	189
BRNO (okr. Brno-město)	R. Procházka	189
BRNO (okr. Brno-město)	P. Vitula	189
BRNO (okr. Brno-město)	R. Procházka	190
BRNO (okr. Brno-město)	R. Zatloukal	190
BRNO (okr. Brno-město)	Z. Himmellová	190
BRNO (okr. Brno-město)	Z. Himmellová	191
BRNO (okr. Brno-město)	Z. Himmellová	191
BRNO (okr. Brno-město)	Z. Himmellová	191
BRNO (okr. Brno-město)	Z. Himmellová	192
CRHOV (okr. Blansko)	J. Sadílek	192
DEBLÍN (okr. Brno-venkov)	J. Doležel	193
DOLNÍ VĚSTONICE (okr. Břeclav)	E. Křanicová	194
HELFENŠTEJN (okr. Přerov)	J. Kohoutek	194
HLÍNA (okr. Brno-venkov)	J. Doležel	195
HOLASICE U VEVERSKÉ BITÝŠKY (okr. Brno-venkov)	J. Doležel	196
HORNÍ VĚSTONICE (okr. Břeclav)	J. Unger	197
HRANICE (okr. Přerov)	T. Drobný	197
IVANČICE (okr. Brno-venkov)	J. Doležel	197
JAVORNÍK (okr. Šumperk)	Z.Brachtl	201
JAVORNÍK (okr. Šumperk)	Z.Brachtl	202
JAVORNÍK (okr. Šumperk)	Z.Brachtl	203
JAVORNÍK-VES (okr. Šumperk)	Z.Brachtl	203
JIHLAVA (okr. Jihlava)	O. Šedo, R. Zatloukal	204
JIHLAVA (okr. Jihlava)	R. Zatloukal	205
JIHLAVA (okr. Jihlava)	A.Štof, R. Zatloukal	205
JIHLAVA (okr. Jihlava)	R. Zatloukal	205

JIHLAVA (okr. Jihlava)	R. Zatloukal	206
JIHLAVA (okr. Jihlava)	R. Zatloukal	207
JIHLAVA (okr. Jihlava)	R. Zatloukal	208
JIHLAVA (okr. Jihlava)	R. Zatloukal	209
JIHLAVA (okr. Jihlava)	R. Zatloukal	210
JINDŘICHOV NA MORAVĚ (okr. Šumperk)	M. Rychlý, Z. Brachtl	210
JINDŘICHOV NA MORAVĚ (okr. Šumperk)	M. Rychlý, Z. Brachtl	211
KYJOV (okr. Hodonín)	J. Unger	211
KUNOVICE (okr. Uherské Hradiště)	J. Kohoutek	212
LAŽÁNKY (okr. Brno-venkov)	J. Doležel	212
LEDNICE (okr. Břeclav)	E. Klanicová	215
LOUKA (okr. Blansko)	J. Sadílek, J. Doležel	216
MALHOSTOVICE (okr. Brno-venkov)	J. Doležel	218
MORAVSKÝ KRUMLOV (okr. Znojmo)	Z. Himmelová	218
MOSTIŠTĚ (okr. Žďár nad Sázavou)	J. Unger	219
NOVÁ VES U POHOŘELIC (okr. Břeclav)	A. Štrof, J. Unger	219
NOVÝ SVĚTLOV (okr. Uherské Hradiště)	J. Kohoutek	220
NÝROV (okr. Blansko)	J. Sadílek	220
OLOMOUC (okr. Olomouc)	T. Drobný	222
OLOMOUC (okr. Olomouc)	J. Bláha, T. Drobný	222
OPAVA (okr. Opava)	H. Teryngerová	223
OPAVA (okr. Opava)	H. Teryngerová	225
OPAVA (okr. Opava)	H. Teryngerová	226
OPAVA (okr. Opava)	H. Teryngerová	227
OPAVA (okr. Opava)	H. Teryngerová	228
OSIKY (okr. Blansko)	J. Unger	228
PETROVICE (okr. Blansko)	J. Doležel	228
POLEŠOVICE (okr. Uherské Hradiště)	J. Unger	229
POHOŘELICE (okr. Břeclav)	E. Klanicová	229
POHOŘELICE (okr. Břeclav)	J. Unger	230
POHOŘELICE (okr. Břeclav)	M. Bálek, J. Unger	231
PROSETÍN (okr. Žďár nad Sázavou)	J. Sadílek	231
PŘEROV (okr. Přerov)	J. Kohoutek	232
RAJHRAD (okr. Brno-venkov)	J. Unger	232
ROŽNÁ (okr. Žďár nad Sázavou)	J. Sadílek	234
SKRYJE, TIŠNOVSKÁ NOVÁ VES (okr. Žďár n. Sázavou)	J. Doležel	235
SLAVKOV (okr. Vyškov)	R. Procházka	236
SMOLÍN (okr. Břeclav)	J. Unger	236
SOVINEC (okr. Brutál)	J. Kohoutek	236

ŠTĚPÁNOV NAD SVRATKOU (okr. Žďár nad Sázavou)	J. Sadílek	237
ŠUMPERK (okr. Šumperk)	V. Goš	238
TEČOVICE (okr. Zlín)	J. Kohoutek	238
TELČ (okr. Jihlava)	R. Procházka	240
TELČ (okr. Jihlava)	R. Zatloukal	242
TELČ (okr. Jihlava)	R. Procházka	242
TIŠNOV (okr. Brno-venkov)	J. Doležel	242
TOVAČOV (okr. Přešov)	T. Drobný	247
UHERSKÝ BROD (okr. Uherské Hradiště)	J. Kohoutek	248
UHERSKÝ BROD (okr. Uherské Hradiště)	J. Kohoutek	248
UHERSKÝ BROD (okr. Uherské Hradiště)	P. Vitula	249
UHERSKÝ BROD (okr. Uherské Hradiště)	J. Kohoutek	249
UHERSKÉ HRADIŠTĚ (okr. Uherské Hradiště)	M. Geisler	250
UHERSKÉ HRADIŠTĚ (okr. Uherské Hradiště)	M. Geisler	250
UHERSKÉ HRADIŠTĚ (okr. Uherské Hradiště)	R. Procházka	251
UHERSKÉ HRADIŠTĚ (okr. Uherské Hradiště)	R. Procházka	251
UHERSKÉ HRADIŠTĚ (okr. Uherské Hradiště)	J. Kohoutek, R. Procházka	251
UHERSKÉ HRADIŠTĚ (okr. Uherské Hradiště)	J. Stuchlíková	254
UHERSKÉ HRADIŠTĚ (okr. Uherské Hradiště)	P. Vitula	254
URČICE (okr. Prostějov)	M. Šmíd, Z. Čizmář, M. Dočkalová	256
VALAŠSKÉ KLOBOUKY (okr. Zlín)	J. Kohoutek	258
VALTICE (okr. Břeclav)	E. Klanicová	259
VELEHRAD (okr. Uherské Hradiště)	J. Kohoutek	259
VELKÁ BÍTEŠ (okr. Žďár nad Sázavou)	J. Doležel, S. Smutná	260
VEVERSKÉ KNÍNICE (okr. Brno-venkov)	J. Doležel	263
VYŠKOV (okr. Vyškov)	B. Mikulková	264

V A R I A

DRNOVICE (okr. Vyškov)	B. Mikulková	269
LULEČ (okr. Vyškov)	B. Mikulková	269
PASOHLÁVKY (okr. Břeclav)	M. Bálek - O. Šedo	271
SLAVKOV (okr. Vyškov)	P. Enderová	271
VYŠKOV (okr. Brno-venkov)	P. Vitula	272

SPECIÁLNÍ METODY

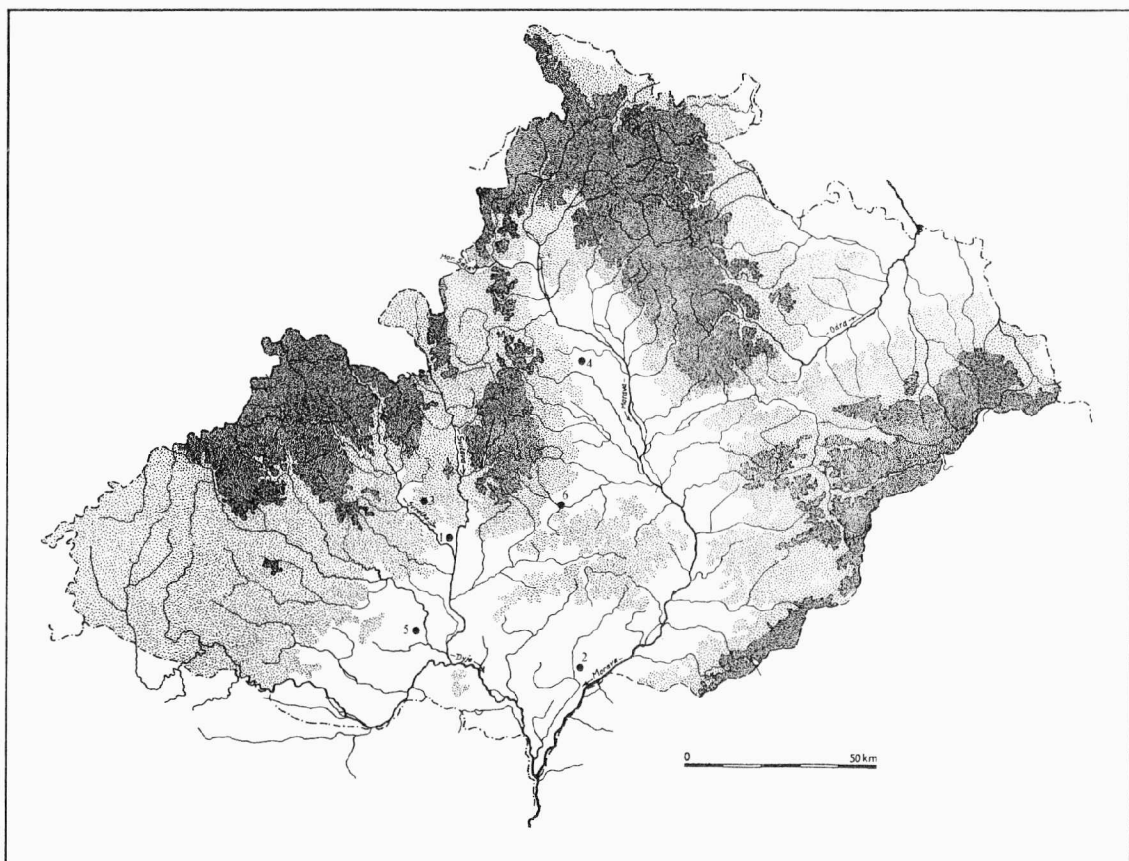
G. Fuchs, V. Hašek, J. Unger	Geophysikalische Prospektion und archäologische Grabungen in der Katharinkirche Frohnleiten (Steiermark)	277
V. Hašek, M. Tymonová, J. Unger	Geophysikalische Methoden in mittelalterlicher Archaeologie	283

A. Majer	Elektroodporová měření střídavými proudy a jejich užití v mělké archeologické prospekci	301
J. Dvořák	Zpráva o výzkumu horninového stavebního materiálu středověkých staveb a jejich provenience	306
M. Bálek	Výsledky leteckého snímkování na Moravě	307
J. Kovárník	Deset let letecké archeologie na Moravě (a v bývalém Československu) 1983 - 1993	311
J. Kovárník	Využití letecké archeologie na Jižní Moravě v roce 1994	332
L. Horáčková, L. Benešová	Příspěvek ke studiu skeletů ze slavkovského bojiště	342

ZPRÁVY O ČINNOSTI

J. Doležel	Z činnosti Archeologického ústavu AV ČR Brno v letech 1993-1994	347
------------	--	-----

ENEOLIT

1 - Brno-Černá Pole, 2 - Dubňany, 3 - Malhostovice, 4 - Náměšť na Hané, 5 - Pohořelice, 6 - Vyškov-Marchanice

BRNO-ČERNÁ POLE (okr. Brno-město)

Areál FDN J.G.Mendela. KZP Sídliště. Záchranný výzkum.

V době od 13.7. do 20.9. 1994 provedl ÚAPP Brno záchranný výzkum v areálu Fakultní dětské nemocnice J.G. Mendela v Brně-Černých polích, Černopolní ul. 9. Lokalita je známa jako archeologické naleziště již od konce min. stol. Terénní akce zde realizovali K. Schirmeisen, H. Stika, později K. Tihelka a V. Hank (např. Tihelka, K. - Hank, V. 1949).

Výsledkem akce byl objev komplexu sídlištních objektů z pozdního eneolitu (KZP) a jámy ze starší doby bronzové (únětická kultura). Keramický materiál, získaný z objektů KZP obsahoval značné množství fragmentů zdobených zvoncovitých pohárů.

Jana Stuchlíková, ÚAPP Brno

Literatura:

Tihelka, K. - Hank, V. 1949: Sídliště únětické a středodunajské mohylové kultury v Brně-Černých polích, Časopis Moravského muzea 34, 1949, 138-163.

Resumé:

Brno - Černá pole (Bez. Brno-město) Gelände des Fakultätskinderkrankenhauses „J.G.Mendel“. Glockenbecherkultur, Bronzezeit (Aunjetitzer Kultur). Rettungsgrabung.

DUBŇANY (okr. Hodonín)

Parcela č. 597. KZP. Žárový hrob. Záchranný výzkum.

V červnu roku 1993 předal referentovi PhDr. Lumír Poláček, vedoucí expedice brněnského AÚ AV ČR v Mikulčicích, žárový hrob kultury zvoncovitých pohárů. Daný hrob objevil na zahradě (parcela č. 597) domu č. p. 351 v ulici Na dílech jeho majitel p. Miroslav Chludík v dubnu téhož roku, od kterého ho převzali pracovníci mikulčické expedice.

Při orbě v hl. 40 cm nalezena nádoba (1), ležící na boku, obsahovala zbytky žárového pohřbu a zlomky misky (2). V okolí urny se našly střepy dalších dvou nádob (3-4). Obrys hrobové jámy se nepodařilo vymezit.

1. Amforovitá nádoba s vysokopoloženou výdutí a s mírně odsazeným prohnutým hrdlem. Rovné (pískem podsypané) dno. Hnědošedý (místy oprýskaný) povrch. Hlína ostřena většími zrny písku. V - 247 mm; okraj - 240 mm; výška a průměr výdutě - 130 a 248 mm; dno - 80 mm (Obr. 1:6).

2. Mísa polokulovitěho tvaru s vodorovně seříznutým okrajem, pod nímž jsou ve stěně dva otvory. Klenuté dno. Hnědočervený zdrsňelý povrch s tmavými skvrnami. Jemný hlinitopísčítý materiál. V - 73 mm; okraj - 230 mm; dno - 80 mm; průměr otvorů - 4-5 mm (Obr. 1:1).

3. Hrnc vejčitého tvaru s plastickými výčnělky, vytaženými z okraje (zachovány 2). Rovné dno. Cihlověčervený povrch s tmavými skvrnami. Jemný hlinitopísčítý materiál. V - 178 mm; okraj - 120 mm; dno - 85 mm (Obr. 1:2).

4. Sedm střepů ze zdobeného zvoncovitého poháru (výzdoba provedená kolkem). Žlutohnědý zdrsňelý povrch. Jemný hlinitý materiál (Obr. 1:3-5).

Z žárového pohřbu se zachovaly úplně a nebo částečně spálené kosti o celkové váze 380 g. Jejich převážnou část tvoří drobná kostní drť a menší zlomky kostí, které lze blíže determinovat. Z těchto identifikovatelných drobných fragmentů jsou to velmi gracilní zlomky lebečních kostí, dále pak podélné úštěpy z různých dlouhých kostí a jejich kloubních hlavic, z nichž se podařilo jednoznačně určit pouze pravou kolenní česku (patella), a to její střední část.

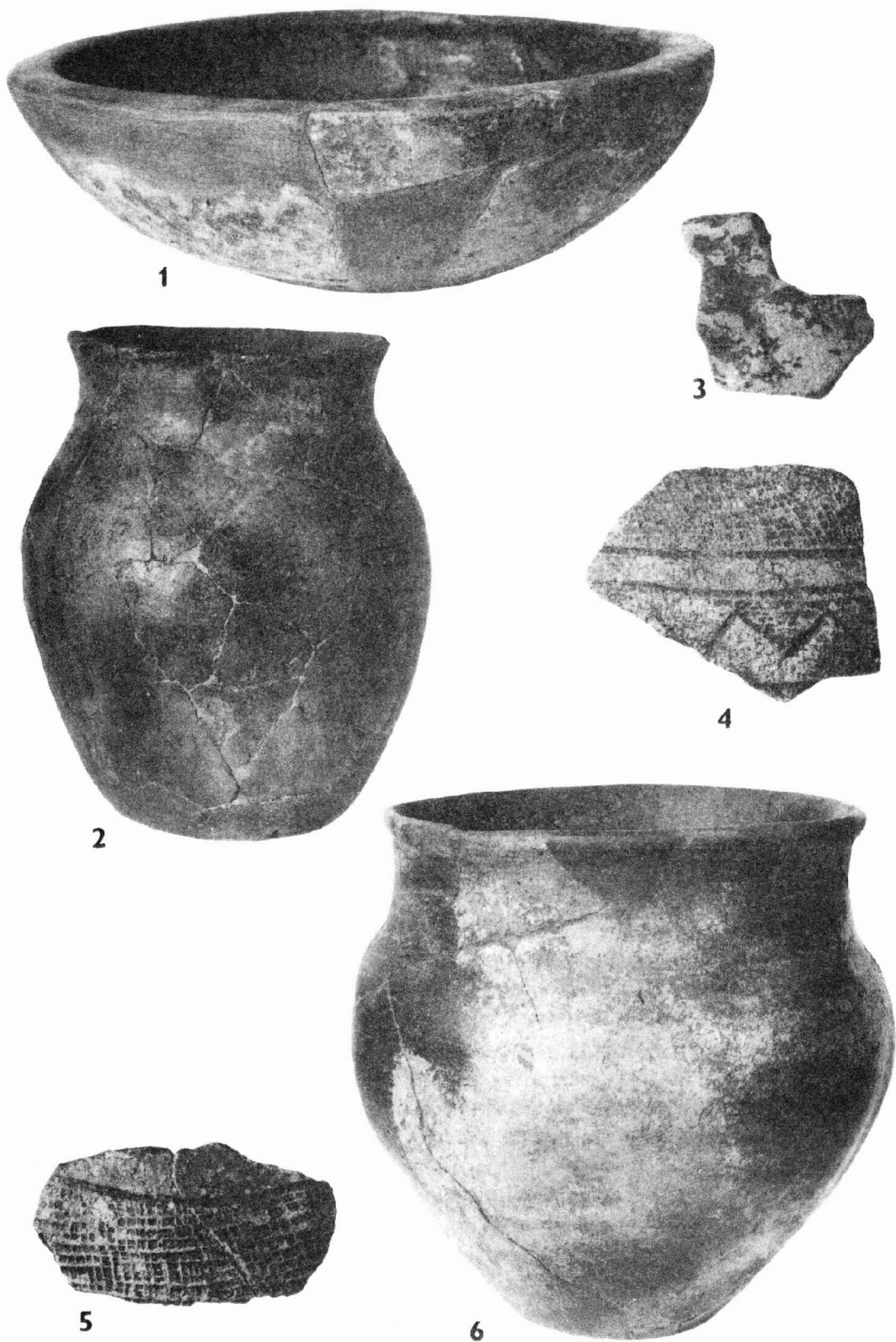
Ve studovaném souboru spálených kosterních pozůstatků nebyly zaznamenány znaky, které by mohly identifikovat pohlaví zemřelého. Lebeční kosti jsou sice gracilní, ale tato okolnost nám nepomůže při řešení této otázky. Rovněž zachovaná část kolenní česky je taktéž dosti gracilní ale není kompletní. Na zlomku kyčelního kloubu nebyly zjištěny přirostlé epifýzy, což by odpovídalo věku jedince juvenilního stáří. Můžeme tedy konstatovat pouze to, že v hrobě s žárovým pohřbem byly uloženy kosterní pozůstatky nedospělého jedince s gracilní tělesnou stavbou, zemřelého ve věku kolem 20ti let².

Na základě keramiky můžeme žárový hrob z Dubňan přiřadit ke kultuře zvoncovitých pohárů (dále jen KZP), kde je žárový pohřební ritus poměrně hojně rozšířený. Spálené kosterné pozůstatky nedospělého jedince nalezené společně se střepy mísy naznačují, že se v daném případě jedná o kremační pohřeb uložený v popelnici (k tomuto účelu byla použita amforovitá nádoba), kterou původně překrývala mísa. Analogické případy jsou známy z prostředí KZP z Lechovic (okr. Znojmo), kde v hrobě 3 a 4 ústí popelnice překrývala mísa (Medunová-Ondráček 1969, 438, tab. I: 3-5 [hrob 3], 7-9 [hrob 4]). Tyto urny byly umístovány do hrobových jam kruhovitěho tvaru, jejichž velikost se pohybuje od 60 do 120 cm v průměru (srov. Dvořák 1989, 16; Medunová-Ondráček 1969, 438).

Výbavu zemřelého tvořily vedle urny další tři nádoby, z nichž jedna se zachovala ve střepích (zdobený zvoncovitý pohár). Na jejich základě můžeme provést bližší datování hrobového celku. Hrnec vejčitého tvaru (Obr.1:2) patří do mladšího úseku vývoje KZP. Zajímavý ale hojně rozšířený je nález polokulovité mísy se dvěma otvory ve stěně pod okrajem (Obr. 1:1), která se vyskytla na pohřebišti KZP ve Šlapanicích II, okr. Brno-venkov v hrobě 4/35 (Dvořák - Hájek 1992, Tab. XXIIIC: 1), dále pak na již zmiňovaném pohřebišti v Lechovicích, okr. Znojmo (Medunová - Ondráček 1969, Tab. I: 8) a na nekropoli v Brně-Holáskách, okr. Brno-město, v hrobě 28/38 a 66/40 (Dvořák 1992, Taf. 18A: 2; 27A: 1) a rovněž na pohřebišti v Kobylnicích, okr. Brno-venkov, v hrobě 18/27, 21/27, 24/27, 25/27 (Dvořák 1992, Taf. 50B: 1; 50C: 2; 53A: 1; 53: B1). K poměrně vzácným patří amforovitě nádoby (Dvořák 1989, 201, Abb. 1: E). V kolekci z Dubňan reprezentuje tuto keramickou třídu bezuchá nádoba hrncovitěho tvaru (Obr. 1:6), ke které můžeme uvést analogie z již uváděného pohřebiště v Brně-Holáskách, okr. Brno-město, hrobu 17/38 (Dvořák 1992, Taf. 15B: 1).

Vedle hrnce vejčitého tvaru není chronologicky citlivá ani mísa polokulovitého tvaru s dvěma otvory ve stěně. Je zastoupena v kostrových hrobech KZP ve Šlapanicích a v Kobylnicích, které klademe do II. nálezové skupiny (Dvořák 1989, 204; týž 1992, 6). Dále se s ní setkáváme v hrobech s žárovými pohřby v Brně-Holáskách a v Lechovicích, které s ohledem na doprovodné nálezové celky řadíme do III. nálezové skupiny (Dvořák 1989, 204; týž 1992, 6). Pro vyřešení tohoto problému, se zdá být důležitým nález amforovitě nádoby, která patří k méně zastoupeným keramickým typům a ke které nacházíme analogie na birituálním pohřebišti v Brně-Holáskách, v plné míře reprezentující nekropoli III. nálezové skupiny. Zde stejně jako v Lechovicích byly zaznamenány rovněž popelnicové žárové pohřby v hrobových jamách kruhovitěho půdorysu.

Jestliže shrneme výše uvedené skutečnosti, můžeme konstatovat, že v Dubňanech byly zachyceny pozůstatky popelnicového žárového pohřbu kultury zvoncovitých pohárů, podle hrobové výbavy a způsobu uložení kremace můžeme ho datovat do III. nálezové skupiny zmíněné kultury.

Obr. 1: Dubňany, (Kr. Hodonín). Žárový hrob kultury zvoncovitých pohárů - Urnengrab der Glockenbecherkultur.

Poznámky:

1 - Nádoby byly vráceny p. M. Chludilovi do Dubňan

2 - Antropologický materiál je uložen v ústavu Anthropos MZM v Brně (prozatím bez inv.č.)

Lubomír Šebela, AÚ AV ČR Brno

Marta Dočkalová, Ústav Anthropos MZM Brno

Literatura:

Dvořák, P. 1989: Die Glockenbecherkultur in Mähren, in: Praehistorica XV (XIV. Internationales Symposium), Praha, 201-205.

Dvořák, P. 1992: Die Gräberfelder der Glockenbecherkultur in Mähren I (Bez. Blansko, Brno-město, Brno-venkov), Katalog der Funde, Brno.

Dvořák, P. - Hájek, L. 1992: Die Gräberfelder der Glockenbecherkultur bei Šlapanice (Bez. Brno-venkov). Katalog der Funde, Brno.

Medunová, A. - Ondráček, J. 1969: Birituální pohřebiště lidu s kulturou zvoncovitých pohárů u Lechovic, okr. Znojmo. Arch. rozhledy XXI, 437-445.

Resumé:

Dubňany (bez. Hodonín). Parcelle Nr. 597. Glockenbecherkultur. Urnengrab. Rettungsgrabung. Im April des Jahres 1993 hat bei Erdarbeiten im Garten (Parzelle Nr. 597) des Hauses Nr. 351 in der Straße Na dílech der Eigentümer Herr M. Chludil ein Urnengrab der Glockenbecherkultur entdeckt. Die Ausstattung dieses Grabes bildet ein amphorenartiges Gefäß (Obr. 1:6), das verbrannte Knochenüberreste eines Erwachsenen (sein Geschlecht war nicht zu bestimmen) enthalten hat, ein eiförmiges Gefäß (Obr. 1:2), eine halbkugelige Schüssel (Obr. 1:1), die die Mündung der Urne übergedeckt hat, und Scherben eines verzeirten Glockenbechers (Obr. 1:3-5). Auf der Grundlage der Keramik können wir diesen Grabkomplex in die Fundgruppe III. der GBK, die in Mähren nach P. Dvořák vom Gräberfeld dieser Kultur aus Lechovice, Kr. Znojmo, und aus Brno-Holásky, Kr. Brno-město (vrg. Dvořák 1989, 204; derselbe 1992, 6; Medunová - Ondráček 1969) repräsentiert wird, einreihen.

MALHOSTOVICE (okr. Brno-venkov)

"Na díle pod Peckou". KZP, ojedinělé nálezy středověké. Sídliště (?). Záchraná akce Okresního muzea Brno-venkov v Předklášteří.

Dne 28. května 1993 byl při prohlídce trasy budovaného vodovodu Vir - Brno nalezen v polní trati "Na díle" v jihozápadním výběžku malhostovického katastru ve skryté zemině silně korodovaný zlomek výdutě zdobeného zvoncovitého poháru. O sídelní aktivitě v místě objevu svědčí i dva sebrané fragmenty do červena vypálené mazanice s otisky prutů, u 3 kusů rovněž zde získané středověké keramiky 13. - 15. století může jít o sekundární rozptyl z blízké vsi. Nálezy pochází z asi 50 m dlouhého úseku do šířky 15 m skryté trasy vodovodu s nápadně tmavě zbarvenými nadložními vrstvami, případně zahloubené sídelní objekty se však nepodařilo v mělké, jen asi 40 cm hluboké skrývce rozlišit. Lokalita leží asi 200 m severně vápencového skalnatého hřbetu "Pecka", jihovýchodně od silnice z Malhostovic do Čebína, na mírném, k severu orientovaném svahu 291 - 294 m n. m. Půdní pokryv zde tvoří hnědozem na spraši, překrývající neogenní spodně tortonské uloženiny terciéru, vodní zdroj je situován asi 400 m severovýchodně (na ZM ČR 1 : 10 000, č. 24-32-08 z r. 1979 je trasa s nálezy určena body, od Z a S okrajové sekční čáry vzdálenými 232 : 50 a 233,5 : 56 mm). Zjištění dále

rozhojňuje dosavadní stopy pobytu lidu kultury zvoncovitých pohárů v malhostovické kotlině (Malhostovice II, VIII - Doležel 1985, 87).

Jiří Doležel, AÚ AV ČR Brno

Literatura:

Doležel, J., 1985: Pravěké a raně středověké osídlení Tišnovska - předběžné výsledky povrchového průzkumu v letech 1979 - 1983 (okr. Blansko, Brno-venkov), Přehled výzkumů AÚ ČSAV v Brně 1983, 85-89.

Resumé:

In der Feldlinie etwa 200 m nördlich von dem Felsblock "Pecka" im nordwestlichen Vorsprung des Dorfkatasters, südöstlich von der Straße von Malhostovice nach Čebín (etwa 292 m ü. M.) wurden im Jahre 1993 aus den beim Rillenziehen der Wasserleitung Vír - Brno abgeräumten Firstbodenschichten ein Bruchstück des verzierten Glockenbechers, weiter Bruchstücke von Lehmewurf und mittelalterliche Keramik wahrscheinlich des sekundären Ursprungs gewonnen. Der Fund entspricht den bisherigen reichlichen Lokalitäten der Glockenbecherkultur im Tišnover Becken.

NÁMĚŠŤ NA HANÉ (okr. Olomouc)

„Dlouhá niva“. KNP. Pohřebiště. Systematický výzkum.

V létě roku 1993 mi pan Mgr. David Papajík z Náměště na Hané oznámil nález většího množství střepů, které vyzvedl pod kořeny vyvráceného stromu v lese Z od vesnice. Po prohlídce jím získaného materiálu a posléze i místa nálezu jsem zjistil, že nález pochází z rozrušeného hrobu jedné z mohyl dosud neznámého pohřebiště kultury s nálevkovitými poháry (dále KNP). Toto, v pořadí již třetí, mohylové pohřebiště je situováno na k východu exponované straně táhlého návrší, označeného na současných mapách názvem Dlouhá niva. Na mapě 1:10000, list 24-22-16, se rozkládá v okolí bodu určeného souřadnicemi 315 mm od Z s. čáry a 307 mm od J s. čáry. Celkem bylo na pohřebišti rozpoznáno a zaměřeno 16 mohylových násypů široce oválného tvaru, převyšujících okolní terén o 30 - 80 cm. Delší osa všech mohyl je orientována zhruba ve směru Z-V, pouze u mohyly č.1 je osa orientována ve směru SZ-JV. V roce 1994 byla mohyla č.1 s finančním přispěním Klubu přátel Náměště na Hané a okolí prokopána.

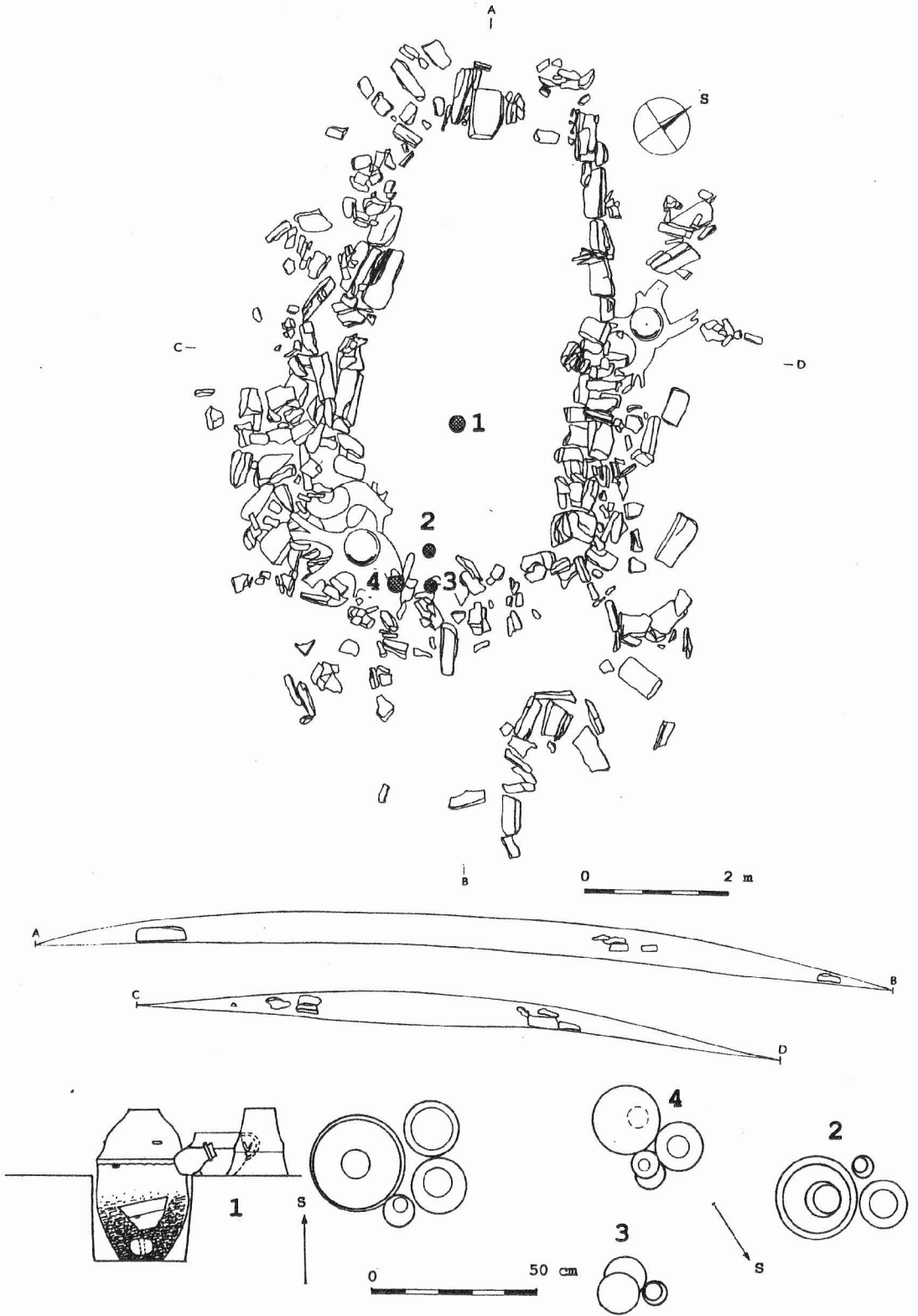
Pod násypem z lesní půdy, který převyšoval okolní terén v nejvyšším místě o 45 cm, byla odkryta obvodová kamenná konstrukce, jež vymezovala vnitřní trapezovitý prostor o délce 6 m a šířce SZ strany 2,2 m a JV strany 3 m. Zvětralé skalnaté podloží v JV polovině vnitřního prostoru, zvláště v okolí hrobu č. 1, bylo zbarveno silným žárem do odstínů červenohnědé barvy, a to místy až do hloubky 10 cm. Na JZ straně zabíhalo propálení i pod kameny obvodové konstrukce.

Hrob č. 1 byl umístěn na středové ose konstrukce a sice přesně ve 2/3 její délky, blíže JV hraně. Další tři hroby byly umístěny v JV hraně konstrukce. Získaná keramika datuje mohyly do starší fáze mladšího vývojového stupně KNP (KNP IIA). Součástí výbavy hrobů byla bulava oválného tvaru ze zelenavého serpentinitu a měděné šperky. Ty jsou zastoupeny spirálou z tenkého drátu (7 a 1/2 závitů), která byla pravděpodobně součástí náušnice typu Hlinsko, terčem se dvěma otvory při horním okraji a zlomkem tyčinky obdélného průřezu.

Miroslav Šmíd, ÚAPP Brno

Resumé:

Náměšť na Hané (Bez Olomouc). „Dlouhá niva“. Trichterbecherkultur. Gräberfelder. Systematische Grabung.

Obr. 1. Náměšť na Hané

POHOŘELICE (okr. Břeclav)

„, Nová Louka“. KNP, KZP, únětická, skupina věteřovská, kultura velatická, horákovská, laténská, římská, hradištní, novověk. Záchranný výzkum.

Na základě smlouvy o dílo provedl Ústav archeologické památkové péče ve dnech 5. dubna až 27. června 1994 záchranný archeologický výzkum na stavbě přeložky silnice Pohořelice - Přibice.

Přeložka se odklání od současné silnice ihned za stávající zástavbou rodinnými domky a je s ní vedena paralelně, podél jejího severovýchodního okraje. Po náspu stoupá na most křížující rychlou silnici Brno - Mikulov a plynule se opět napojuje na uvedenou silnici. Povrchové sběry provedené J. Ungerem (archiv AÚ AVČR č.j. 1431/80) prokázaly osídlení daného prostoru v době římské a hradištní. Zaniklá středověká ves „Preser“, kterou tentýž autor lokalizuje 600 m jihovýchodně od Poheřelic (Unger 1982) již stavbou silnice nebyla zachycena.

Lokalita se nachází v prodloužení jihovýchodního výběžku intravilánu obce. Krajina je v tomto prostoru zcela rovinatá, nadmořská výška se pohybuje kolem 180 m. Odvodňována je v současnosti umělými melioračními strouhami, nejbližším přirozeným vodním tokem je nyní Jihlava vzdálená cca 700 m severovýchodním směrem. Na základní mapě ČSSR 1 : 50 000 Pohořelice 34-12 z roku 1987 určují její polohu body vzdálené 107 (110) mm od S s.č. a 202 (200) mm od V s.č. Rozsah sídelního areálu nebyl v průběhu záchranného výzkumu zjišťován, dokumentována byla pouze plocha na níž stavba přeložky archeologickou situaci likvidovala.

Okrově žluté podloží tvořené písčitou prachovou hlínou bylo překryto až 1 m mocnou vrstvou písčité hnědozemě. Na profilech zachycujících stratigrafickou situaci po současný povrch bylo patrné, že zkulturněné sídlištní vrstvy obsahující drobné zlomky mazanice se objevují již pod proorávanou kyprou vrstvou silnou cca 0.3 m. V tmavě hnědém, barevně jednodušším souvrství však nebylo možné v ploše rozeznat výplně objektů. Proto byla v průběhu března po dohodě s investorem celá nadložní vrstva mechanicky odstraněna.

Na této ploše, pracovně označené jako Pohořelice - obchvat I., o rozměrech cca 95 x 12-25 m (plocha 1700 m²) bylo prozkoumáno celkem 180 výkopových kontextů. Především se jednalo o zásobní, kúlové nebo blíže neinterpretovatelné sídlištní jámy, z nichž nejstarší pocházely již z eneolitu (kultura s kanelovanou keramikou, kultura zvoncovitých pohárů). Osídlení pokračovalo ve starší (k. únětická a věteřovská skupina) a mladší (velatická fáze) době bronzové. Poměrně intenzívně byla lokalita osídlena rovněž v období kultury horákovské, zatímco přítomnost člověka v období kultury laténské bylo doloženo pouze sporadicky. K sídelním účelům byla plocha využita i v mladší době římské a ve střední době hradištní. Zachyceny byly rovněž stopy lidské aktivity ze středověku a novověku, doložené mělkým příkopovitým útvarem (k 634).

Za nejzajímavější archeologický fenomén lze považovat žlaby vymežující obdélnou plochu, zpravidla interpretované jako základové žlaby nadzemních (kúlových) staveb. Celkem jich bylo zjištěno šest, přičemž úplný uzavřený obdélník tvořily pouze stavby I. a VI. Půdorys staveb III. a IV. nebyl zřejmě záměrně uzavřen použitím stejné stavební techniky a stavby II. a V. se dochovaly pouze torzovitě. Délka staveb se pohybovala mezi 12 a 16 m, šířka mezi 5 a 8 m. Zřejmě existovala vnitřní kúlová konstrukce těchto staveb, nelze ji však jednoznačně charakterizovat, vzhledem k tomu, že kúlové jamky na polykulturní lokalitě nelze spolehlivě spojit s danou stavbou. Na základě stratigrafických vztahů a nevýrazného

keramického materiálu nalezeného ve žlabcích lze stavbu datovat s velkou pravděpodobností do velatické fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

V místech jižního nájezdu na most byla obdobným způsobem skryta plocha označená Pohořelice-obchvat II. (35 x 30 m, 1050 m²). Na ní bylo zkoumáno 18 výkopových kontextů náležejících kultuře únětické a 2 datované do středověku až novověku. Na této ploše byla rovněž zachycena část spojovacího zákupu mezi pěchotními bunkry ŘOP z roku 1938.

Martin Geisler, ÚAPP Brno

Literatura:

Unger, J. 1982: Lokalizace zaniklé vsi Preser u Pohořelice, PV 1980, 47.

Resumé:

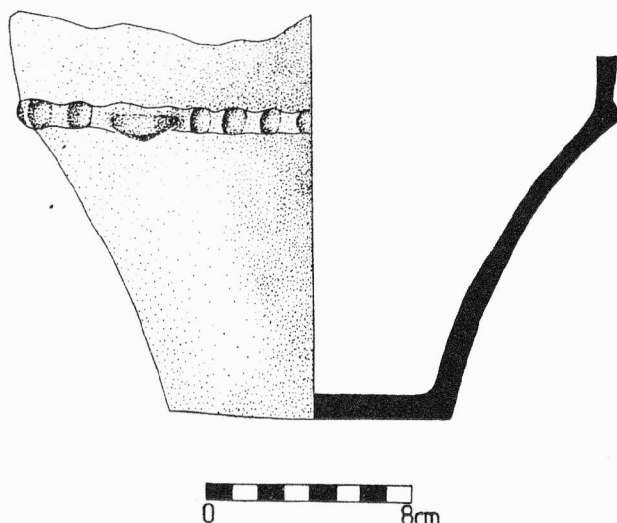
Pohořelice (Bez. Břeclav) „Nová Louka“. Badener Kultur, Glockenbecherkultur, Aunjetizer Kultur, Gruppe Věteřov, Velaticer Kultur, Horakover Kultur; Laténe-, Römer- u. Burgwalezeit. Neuzeit. Rettungsgrabung.

VYŠKOV - MARCHANICE (okr. Vyškov)

Marchanické pole před vodou. Eneolit? Hrob. Záchraný výzkum.

Lokalita se nachází 100m od dálnice D80 ve směru Olomouc Brno na mírně terénní vlně obrácené k JV (ZM 1:10000, 24-42-11, 135mm od Z s.č., 226mm od J s.č.). Na podzim 1992 byl při hluboké orbě narušen žárový hrob projevující se na povrchu spálenou mazanicí, uhlíky a úlomky keramiky. Při výzkumu provedeném na jaře 1993 jsme pod 0,5m vrstvou ornice zjistili jámu (1,4*1,1m) oválného půdorysu s mírně sešikmenými stěnami a zachovalou hloubkou 0,4-0,5m, orientovanou SSZ-JJV. Kraj jámy tvořila z jedné třetiny silná vrstva uhlíků a ze dvou třetin červená mazanice, zásyp mazanice s uhlíky promísené se spraší. V levé části jámy bylo na dně uloženo několik zlomků spálených kostí. V pravé části jámy 0,1m nad dnem byla uložena spodní část nádoby, která byla na maximální výduti zdobena plastickou lištou se žlábkem. Okraj nádoby se nezachoval. (Obr. 1)

*Blanka Mikulková, Muzeum
Vyškovska*

Resumé:

In der Nähe vum Autobahn D 80, in der Richtung Olomouc-Brno, wurde im Frühling 1993 Glühgrab untersucht. Die Grabgrube hatte eine Rundform (1,4*1,1m), erhaltene Tiefe 0,4-0,5m und Richtung NNW-SSO. In der linken Seite der Grube waren auf dem Grund Reste von gebrannten Knochen beigesetzt. In rechtem Teil stand ein Unterteil von einem , mit plastischer Leiste geschmückten Gefäß. Diese Leiste war noch durch Kehlen abgebrochen.

Obr. 1. Nádoba ze žárového hrobu z Vyškova - Marchanic

ODKAZY:

BRNO-LÍŠEŇ (okr. Brno-město)

Pod Popelákovou ul. Jordanovská k.

Viz kapitola Neolit

MUŠOV (k.o. Pasohlávky, okr. Břeclav)

„Neurissen“. Sídliště. Eneolit (KZP).

Viz kapitola Doba římská a stěhování národů

NOVÝ SVĚTLOV (k.ú. Bojkovice, okr. Uherské Hradiště)

Zámek (pův. pozdně středověký hrad). Pravěk - eneolit?.

Viz kapitola Středověk a novověk

OPAVA-JAKTAŘ (okr. Opava)

Okolí Kostelního kopce. Kultura nálevkovitých pohárů.

Viz kapitola Neolit

SLAVKOV (okr. Vyškov)

Areál Cutisinu, a.s. Eneolit.

Viz kapitola Varia

SMOLÍN (okr. Břeclav)

„Studýnková“. Sídliště. Eneolit.

Viz kapitola Středověk a novověk

SMRŽICE (okr. Prostějov)

„Přední u cihelny.“ Sídliště, pohřebiště. Eneolit - KZP.

Viz kapitola Neolit

TOVAČOV (okr. Přerov)

Ulice kpt. Jaroše, Široká, Cimburskova. Eneolit.

Viz kapitola Středověk a novověk

URČICE (okr. Prostějov)

"Záhumení". Sídliště, pohřebiště. Eneolit - KŠK.

Viz kapitola Středověk a novověk

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

1993-1994.(1997)

981/00